



פורום המרצות | منتدى محاضرات
והמרצים למשפטים | ومحاضري القانون
למען הדמוקרטיה | من أجل الديمقراطية
The Israeli Law Professors' Forum for Democracy



محامون من أجل إدارة سليمة
عوربي دين לקידום מנהל תקין



מדריך קצר לבוחרים, לבוחרות למועמדים ולמועמדות אוגוסט 2023



דברי פתיחה

הבחירות לרשויות המקומיות עתידות להתקיים ביום 31.10.23, ואנו תקווה כי תקופה חשובה זו שלפני הבחירות תנוצל לטובת שיח ציבורי ענייני וער בסוגיות ציבוריות שעל סדר היום ולהעלאת המודעות לחשיבותו של השלטון המקומי לקידום מסגרת חיים דמוקרטית ופלורליסטית - הן במישור המקומי והן במישור הארצי. אנו מקווים גם כי כללי המנהל התקין והאינטרס הציבורי בדבר שמירה על טוהר המידות ושלטון החוק יהיו לנגד עיני המועמדים, הרשימות והתושבים, הן במהלך תקופת הבחירות והן לאחריה.

מסמך זה הוכן על-ידי הצוות המשפטי של עמותת עורכי דין לקידום מנהל תקין (ע"ר), בהתבסס על שאלות ופניות חוזרות שהגיעו לעמותה, או כאלו שעלו במהלך הרצאות ופגישות מקצועיות עם נבחרות ונבחר ציבור, והוא נועד להציף סוגיות הקשורות לתקופת הבחירות בפני מועמדות ומועמדים, תושבות ותושבים המגלים עניין בנושאים אלה. המסמך נועד בין היתר לסייע לתושבים ולתושבות המעוניינים להתמודד בבחירות וזקוקים להכוונה ראשונית ולהכרת המסגרת של דיני הבחירות.

למסמך שותף גם פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה, אשר שם לו למטרה לחזק את היסודות הדמוקרטיים והליברליים במדינה ובמערכת המשפט, ובכלל זאת את עקרונות שלטון החוק והמנהל התקין. הפורום רואה בבחירות לרשויות המקומיות הזדמנות חשובה לחיזוק היסודות הדמוקרטיים ולקידום מעורבות אזרחית פעילה בזירה המקומית והקהילתית.

בעמודים הבאים תוצג התייחסות לעבודת הרשויות בתקופת הבחירות, לזכויות לבחור ולהיבחר ולדרכי מימושן, ולעיקר הכללים המסדירים את ההתנהלות ביום הבחירות.

הדיון בסוגיות שנזכרות במסמך רחוק מלמצות את המסגרת החוקית המסדירה כל סוגיה וסוגיה, הוא אינו מהווה ייעוץ משפטי או תחליף לייעוץ משפטי, והשימוש במסמך הוא על דעת הקורא/ת.

כדי לאפשר העמקת הידע בסוגיות, לחלקן מצורף קישור למדריכים או להוראות חוק שבהם ניתן למצוא פירוט והרחבה על הסוגיה הנלמדת או דוגמאות רלוונטיות להבנת הסוגיה. למקורות אלה נפנה באמצעות סמליל בצורת עין בצד המלל. 

מטבע הדברים, קריאת המסמך עשויה לעורר שאלות המשך או כאלו שאינן זוכות לתשובה ברורה במסמך. אנו מזמינים אתכם לפנות לעמותת עורכי דין לקידום מנהל תקין בשאלות פרטניות באמצעות דרכי הקשר המופיעות בסוף המסמך. כמו כן, ניתן לפנות לפורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה באמצעות פורום המומחים שהוקם באתר הבית שלנו בנושא הבחירות לרשויות המקומיות.

עבודת הרשויות המקומיות בתקופת הבחירות

שני כללים מנחים את פעילות הרשויות בתקופת הבחירות:

רציפות: הרשות המקומית, העומד/ת בראשה ומועצת הרשות ממשיכים למלא את התפקידים שהוטלו עליהם בחוק, עד לבחירת מחליפים ולכניסתם לכהונה, 21 ימים לאחר הבחירות. הדרג המקצועי ממשיך במילוי תפקידו ובהספקת שירות לתושבים.

 [פקודת העיריות - סעיף 24](#)

החובה לנהוג בריסון ובאיפוק: לנוכח החשש מקבלת החלטות אשר "מסנדרות" את המועצה הבאה או את ראש/ת הרשות המחליף/ה, ניצול משאבי הרשות לצרכים פוליטיים וניסיונות לפגיעה בטוהר הבחירות, מוטלת על הרשות החובה לנהוג בריסון ובאיפוק בקבלת החלטות בתקופת הבחירות.

מבחני עזר המשמשים לבחינת חוקיות הפעולה ונחיצותה בתקופת הבחירות:

 **חשיבות הסוגיה שעל הפרק והשלכותיה** - למשל, מינוי לתפקיד זוטא לעומת מינוי לתפקיד בכיר.

 **דחיפות** - יש לבחון האם הנושא סובל דיחוי לאחר הבחירות, והאם אי ביצוע הפעולה יפגע ברציפות השירותים שמספקת הרשות המקומית.

 **שגרתיות** - יש לבחון האם מדובר בפעולה שנעשית דרך שגרה או כצעד חריג.

 להרחבה: [חוזר מנכ"ל מיוחד מיום 06.07.23 | חוזר מנכ"ל משרד הפנים - מינויים בתקופת בחירות](#)

תחומים שמצריכים בדיקה ונקיטה במשנה זהירות בתקופת הבחירות:

- א. מכרזי התקשרות לאספקת טובין וקבלת שירותים;
- ב. מינויים ומכרזים לאיוש תפקידים ברשות המקומית;
- ג. מתן תמיכות לעמותות ולקבוצות ספורט;
- ד. הקצאת קרקעות ונכסים;
- ה. חלוקת מלגות ופרסים;
- ו. פרסומים מטעם הרשות המקומית וקיום כינוסים ואירועים.

הנחיות משרד הפנים בענייני מינויים בתקופת הבחירות

איוש תפקידים ברשות המקומית בתקופת הבחירות, ובפרט תפקידים בכירים, נחשב לאחת הסוגיות המורכבות והרגישות בתקופה זו, לנוכח החשש מניצול המשאב הציבורי לצורך "קניית" קולות או לצרכים פוליטיים אחרים. כדי להפיג את החשש, פרסם משרד הפנים חוזר מיוחד לתקופת הבחירות שנועד לאזן בין צרכי הרשות למניעת ניצול משאביה למטרות פסולות.

חוזר מנכ"ל משרד הפנים - מינויים בתקופת בחירות

חוזר המנכ"ל מבחין בין תחילת שנת הבחירות לבין ששת החודשים האחרונים שלפני הבחירות, תקופה שבה אנחנו מצויים עתה, וכן בין מינויים לתפקידים בכירים או לכאלה שנקבעו בחוק, לבין מינויים לתפקידים זוטרים יותר במערך הרשות המקומית.

האיסור על שימוש בנכסי רשות לצרכי תעמולת בחירות

החוק אוסר על שימוש בנכסי הרשות המקומית (הקניין המוחשי והקניין הרוחני) לצרכי תעמולת בחירות וקידום אישי של נבחרות ונבחרי הציבור, וכן על השתתפות עובדי מדינה ועובדי הרשות המקומית בתעמולת בחירות. איסורים אלה נועדו למנוע בזבוז משאבי ציבור לצרכים פוליטיים ולשמירה על השוויון בין המועמדים והמועמדות.

חוק דרכי תעמולה - סעיף 2א | חוק הרשויות המקומיות (בחירות) - סעיף 75(א)

כללים אלה חלים כל הזמן, אך היישום שלהם קפדני יותר בתקופת הבחירות. ועדת הבחירות המרכזית והוועדות האזוריות הן שמוסמכות לדון בעתירות ולתת צווי מניעה כלפי הרשויות השונות, מועמדים וגורמים נוספים במקרה של הפרת הוראות הדין.

יש לשים לב שלא כל פרסום, כינוס או אירוע ייחשבו בהכרח לתעמולת בחירות, גם בתקופה הסמוכה לבחירות. לצורך זיהוי תעמולת בחירות, פותחו מספר מבחני עזר לזיהוי התכלית הדומיננטית של הפרסום או האירוע:

- א. מועד הפרסום וקרבתו לבחירות;
- ב. יוזם הפרסום;
- ג. פרסום שגרתי לעומת פעולה ייחודית וחד פעמית;
- ד. התכלית האחרת של הפרסום (שאינה תעמולה, אם יש כזו), והאם תכלית זו מתממשת ועולה מן הפרסום;
- ה. זהות המפרסם;
- ו. כריכת הישגי הרשות עם שמו של נבחר ציבור;
- ז. היקף הפרסום או עלותו, וחריגותו של היקף זה;
- ח. אמינות הפרסום ומידת הדיוק בו.

דוגמאות לפרסומי תעמולה שנאסרו על-ידי ועדות הבחירות

- א. שימוש בסיסמאות ובמסרים פוליטיים המזוהים עם מועמדת מסוימת על-ידי הרשות; או שימוש בסיסמאות ובמסרים המזוהים עם הרשות על-ידי מועמד;
- ב. ניכוס הישגי הרשות לנבחרי ציבור;
- ג. שילוב נבחר הציבור בפרסומים, בשמו או בתמונות, שלא לצורך;
- ד. העברת מסרים ודיווחים באמצעות ראש הרשות כקריין או כפרזנטור בסרטון;
- ה. הזמנה לאירועים בשם נבחר הציבור או "בחסותו";
- ו. פרסום דברי שבח והאדרה לנבחרת הציבור.

תחומים שמצריכים תשומת לב מיוחדת בתקופת הבחירות

- א. פרסומים באתר האינטרנט של הרשות המקומית ובחשבונותיה ברשתות החברתיות;
- ב. חוברות ועלוני מידע שמפרסמת הרשות;
- ג. כניסת מועמדים למתקנים עירוניים לצרכי צילום והפקת סרטונים;
- ד. השתתפות עובדי מדינה ועובדי רשויות מקומיות בתעמולת בחירות;
- ה. קיום כנסים ואירועים;
- ו. חלוקת מתנות ופרסים (חלוקת מתנות וכיבודים בקשר עם תעמולת בחירות נאסרה בנפרד, ללא קשר לשאלה אם המתנות או הכיבודים ממומנים באמצעות משאבי ציבור).

להרחבה:  [הנחיות היועצת המשפטית לממשלה לקראת הבחירות לרשויות המקומיות](#) | [חוק דרכי תעמולה – סעיף 8](#)

הזכות לבחור

מי זכאי/ת להצביע? תושבות ותושבי הרשות המקומית, אשר נכללים בפנקס הבוחרים ביום שליפתו ממרשם האוכלוסין (14.9.23), ושבוים הבחירות מלאו להם 17 שנים.

 [פרק ב' לחוק הרשויות המקומיות \(בחירות\)](#)

עקרונות יסוד לבחירת: בחירות כלליות, ישירות, שוות וחשאיות ויחסיות.

פנקס הבוחרים הוא רשימה הנגזרת ממרשם האוכלוסין, הכוללת את שמות כל המצביעים בתחום הרשות המקומית, מענם ומספרי זהות. כל אדם רשאי לפנות למשרד הפנים ולבדוק אם שמו נכלל בפנקס הבוחרים.

 [אתר משרד הפנים – הזכות לבחור](#)

בוחרות ובוחרים ששםם לא נכלל בפנקס עקב טעות רשאים לפנות לשר הפנים בבקשה לתיקון הרישום עד ל-28.9.23. ניתן לעתור לבית המשפט כנגד החלטות השר בעניין.

 [חוק הרשויות המקומיות \(בחירות\) – סעיף 20](#)

למי מצביעים?

- למועמדות ולמועמדים לראשות הרשות המקומית בבחירה ישירה. 
- לרשימת מועמדים למועצה – הרשימות מזוהות באמצעות כינוי ואותיות. 
- לרשימת מועמדים לוועד מקומי במועצות אזוריות. 

הזכות להיבחר והגבלותיה

כל אישה ואיש בני 21 לפחות ששם רשום בפנקס הבוחרים של רשות מקומית זכאים להציג עצמם לבחירה באותה הרשות.

כדי להיכלל בפנקס הבוחרים, על הכתובת הרשומה של המועמד או המועמדת במשרד הפנים להיות בתחומי הרשות שבה הם מבקשים להתמודד ביום 14.09.23, אז מופק בפעם האחרונה פנקס הבוחרים. מקום מגוריו הקבוע של המועמד, "מרכז חיו", צריך להיות גם כן בתחומי אותה רשות. ככלל, שינוי הכתובת יכול להתבצע דרך האינטרנט וללא עלות.

 [הגשת בקשה לשינוי כתובת](#)

הגבלות בדיון על הזכות להיבחר

 **עובדות ועובדי הרשות המקומית** הממלאים תפקידים המפורטים בחוק יידרשו לצאת לחופשה ללא תשלום 60 יום לפני הבחירות כדי להתמודד למועצה, ולהתפטר מתפקידם 90 יום לפני הבחירות כדי להתמודד לראשות הרשות (מועד זה כבר חלף). הגבלות ייחודיות חלות על מבקר הפנים ומנכ"ל הרשות המקומית.

 שופטים ודיינים בבתי דין דתיים, פסולי דין ופושטי רגל.

 שוטרים, קציני צבא, סוהרים ופקחים ונושאי משרה בעלי סמכויות חקירה, עובדי סעד, פקידי שומה, פקידי גביה ופקידים שונים בעלי סמכויות (עבור חלק מעובדות ועובדי השירות הציבורי פורסמו הנחיות פרטניות על-ידי המשרדים הממשלתיים, למשל בעניין עובדי הוראה).

 אדם שריצה עונש של מאסר בפועל מעל 3 חודשים, **בעבירה שיש עמה קלון**, וטרם חלפו 7 שנים ממועד סיום תקופת המאסר. אם בית המשפט לא נדרש לשאלת הקלון בפסק הדין, יש לפנות לפני מועד הגשת הרשימות (שיחול ב-20.9.23) ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בבקשה לקבוע אם יש בעבירה קלון.

 להרחבה: [חוק הרשויות המקומיות \(הגבלת הזכות להיבחר\)](#) | [חוק הרשויות המקומיות \(בחירות\) - סעיף 7](#) | [חוק הרשויות המקומיות \(בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם\) - סעיף 4](#) | [הנחיות משרד החינוך בנושא פעילות פוליטית של עובדי הוראה](#)

לא כל הדרכים להיבחר כשרות. חוק הבחירות מונה שורה של עבירות פליליות, דוגמת זיוף רשימת בוחרים, שינוי מען במרשם האוכלוסין ליישוב שבו הוא אינו מתגורר; שימוש אסור במידע מפנקס הבוחרים שלא לצרכי בחירות; והפרעות בחירות למיניהן.

פרק ט' לחוק הרשויות המקומיות (בחירות)

דרך בוטה במיוחד ואסורה להשפעה על נטיית הבחורות והבוחרים היא שוחד ואיומים. בחוק נקבע כי הצעת שוחד, קבלת שוחד, איומים למיניהם, הבטחת עבודה, פיטורין מעבודה או איום בפיטורין או הפעלת לחץ באמצעות אלמנטים דתיים או חברתיים (שבועה, קללה, נידוי, חרם, נדריים, ברכות או מתן קמיעות) - כל אלה מהווים עבירה פלילית.

שוחד יכול שיהיה בכסף, בשווה כסף, בכל טובת הנאה אחרת (למעט הסעת בוחרים לקלפיות). כלומר, שוחד יכול להינתן לא רק בדרך הקלאסית והאינטואיטיבית של העברת כסף מזומן, אלא גם באמצעות הבטחת משרה, הענקת מלגה, הימנעות מגביית מסים או הפסקת הליכי גבייה פעילים). שוחד יכול להיות למטרת השפעה על לוקח השוחד עצמו או עבור השפעה של לוקח השוחד על אדם אחר.

מימוש הזכות להיבחר: היבטים פרוצדוראליים

הגשת הרשימות והצעות המועמדים לראשות הרשות

בכל רשות מקומית מונה מנהל בחירות, לו מסורות סמכויות שונות בניהול הבחירות ברשות המקומית.

 רשימת מנהלי הבחירות ברשויות המקומיות | תפקידי מנהל הבחירות וסמכויותיו

הגשת רשימות המועמדים למנהל הבחירות תתבצע ביום 20.9.23 בשעות 11:00-9:00 וביום 21.9.23 בשעות 21:00-15:00.

סיעה בכנסת, מפלגה, סיעה במועצה היוצאת וקבוצת בוחרים זכאיות להגיש רשימת מועמדים למועצה והצעת מועמד לראשות הרשות.

קבוצת בוחרים: קבוצת בוחרים היא קבוצת תושבים ותושבות ברשות המקומית המונה לפחות 200 איש או 2% ממספר בעלי זכות הבחירה ברשות, לפי הנמוך מביניהם. קבוצת בוחרים המעוניינת להגיש רשימה חדשה מטעמה תידרש לצרף להצעת המועמדות חתימות **ייחודיות** של חברה, שלא צירפו חתימתם לרשימת החתימות של קבוצת בוחרים אחרת. לחתימות יצורף תצהיר של בא-כוח הרשימה המאמת את חתימות חברי וחברות הקבוצה. החתימות נועדו לתמוך במועמדות והן אינן מחייבות את החותמים בדבר.

סיעה יוצאת: עד ליום 27.8.23 תקיים מועצת הרשות "ישיבת הזדהות" שבה יידרש כל חבר מועצה להודיע לאיזו סיעה הוא משתייך. אין חובה כי חבר המועצה יצהיר על השתייכות דווקא לסיעה שבה היה חבר כשנבחר למועצה או שבה היה חבר לאורך הקדנציה, וניתן להצהיר על חברות בסיעה חדשה ונפרדת ואף בסיעת יחיד.

חבר או חברת מועצה שנעדרו מישיבת ההזדהות רשאים להודיע בכתב למנהל הבחירות, לחברי המועצה ולראש הרשות את שמה של הסיעה שבה הוא או היא חברים גם כן עד ליום 27.8.23.

הצעת מועמד/ת לראשות הרשות המקומית תוגש גם היא על-ידי סיעה בכנסת, מפלגה או סיעות יוצאות ברשות המקומית. מועמדות לראשות הרשות יכול שתוצע גם על-ידי קבוצת בוחרים המונה 750 איש או 3% ממספר בעלי זכות הבחירה ברשות, לפי הנמוך מביניהם, שחתמו על הצעת המועמדות (בדומה לקבוצת בוחרים שתומכת בהגשת רשימת מועמדים, אך לצורך הצעת מועמד לראשות הרשות, על קבוצת הבוחרים להיות גדולה יותר).

כלל המסמכים הנחוצים להגשת המועמדות – הצעת המועמדים והרשימות והחתימות הנחוצות יוגשו על-גבי חוברות ייעודיות שאותן ניתן לקבל ממנהל הבחירות החל מיום 24.8.23.

הגשת רשימה חדשה מטעם קבוצת בוחרים מותנית בהעמדת ערבון. גובה העירבון תלוי בגודל הרשות המקומית, וניתן לאתר את הסכום המדויק באתר משרד הפנים ("מידע על רשויות"). העירבון או חלקו יחולטו במקרים מסוימים - למשל, רשימה או מועמד שלא אושרו על-ידי מנהל הבחירות או מועמד לראשות הרשות שהתמודד ולא קיבל 10% לפחות מהקולות הכשרים.

👁 להרחבה: [חוק הרשויות המקומיות \(בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם\) - סעיף 8](#) | [חוק הרשויות המקומיות \(בחירות\) - סעיף 38א](#) | [חוק הרשויות המקומיות \(בחירות\) - סעיף 70א](#) | [חוק הרשויות המקומיות \(בחירות\) - סעיף 42א](#) | [גובה העירבון](#)

על מגישי המועמדות לקבל אישור בכתב ממנהל הבחירות במעמד ההגשה.

רשימות המועמדים

מועמד או מועמדת למועצה יכולים להיות חברים ברשימה אחת בלבד. מספר המועמדים ברשימה לא יפחת משליש ממספר חברי המועצה העומדת לבחירה ולא יעלה על כפל אותו מספר (למשל, ברשות שבה 15 מושבים במועצה, ברשימה יהיו לפחות 5 ולכל היותר 30 מועמדים).

👁 מספר חברי המועצה ברשויות המקומיות

כל רשימת מועמדים תישא כינוי עם עד שלוש אותיות שונות שיופיעו על פתק ההצבעה. לסיעה בכנסת ולסיעה במועצה היוצאת קדימות לבחור באותיות ששימשו אותן בבחירות האחרונות לכנסת או למועצה. כדי להשתמש באות ששימשה סיעה בבחירות יש לקבל הסכמה בכתב מבא-כוחן. ביחס לבחירת אותיות שלגביהן אין קדימות חל הכלל הידוע - "כל הקודם זוכה".

כדי לשמור על שוויון בין הרשימות, למנוע הטעיה ולהשיג ודאות - נאסר על רשימות לפרסם את האותיות שעל פתק ההצבעה שלהן עד ל-19.9.23.

ניתן לבקש ממנהל הבחירות לשנות את הכינוי והאותיות הנבחרים עד ליום 3.10.23. לא ניתן לבחור בכינוי, או באותיות העלולים להטעות את ציבור הבוחרים וליצור זיהוי מטעה עם רשימת מועמדים אחרת.

טרם הגשת רשימת המועמדים, יש לבחון היטב אם ישנם ליקויים שאינם ניתנים לתיקון העלולים לגרום לפסילת המועמדות. על ליקויים שניתנים לתיקון ברשימת המועמדים יודיע מנהל הבחירות עד ליום 1.10.23 וניתן יהיה לתקנם עד ליום 3.10.23.

👁 ליקויים הניתנים לתיקון | ליקויים שאינם ניתנים לתיקון

על מנהל הבחירות להודיע במכתב מנומק על החלטתו שלא לאשר רשימה או מועמדים בה, את כינויה של הרשימה או את האות שבה היא מסומנת עד ליום 8.10.23. ניתן לעתור נגד ההחלטה עד ליום 11.10.23 בפני בית המשפט לעניינים מנהליים במחוז הרלוונטי.

פנקס הבוחרים

מידע מפנקס הבוחרים נשלף פעמיים: השליפה הראשונה הייתה בראשית חודש יוני, ושליפת פנקס הבוחרים הסופי תיערך ב-14.9.23.

פנקס הבוחרים מונה את כלל בעלות ובעלי זכות הבחירה ברשות המקומית, והמידע שמועבר למועמדים כולל נתונים בסיסיים ביחס לכל מצביע ומצביעה כמו שם מלא, כתובת מגורים, מספר תעודת זהות, הקלפי שאליה משויך המצביע ומספרו הסידורי בקלפי. פנקס הבוחרים אינו כולל פרטי קשר למיניהם של בעלות ובעלי זכות הבחירה.

קבלת העתק מפנקס הבוחרים מותנית בהגשת בקשה ובהתחייבות לנהוג במאגר המידע לפי דיני הגנת הפרטיות. הגשת הבקשה נעשית באתר האינטרנט של משרד הפנים. מידע מפנקס הבוחרים לאחר השליפה השנייה ניתן יהיה לקבל מיום 24.9.23.

הנחיות להגשת בקשה למידע מפנקס הבוחרים

בקשה מטעם רשימה חדשה בכל רשות או מטעם מועמד לתפקיד ראש מועצה אזורית (שאינו ראש מועצה מכהן) תוגש בצירוף חתימות תושבי הרשות המאשרים כי בכוונתם להימנות עם מגישי הרשימה או הצעת המועמד.

לבקשה מטעם סיעה יוצאת במועצת הרשות המקומית יצורף אישור ראש הרשות על קיומה של הסיעה ושמות חבריה. על האישור לשאת תאריך, ועל הבקשה לכלול את שמות חברי הסיעה היוצאת וחתימותיהם.

ועדת הבחירות

עד ליום 1.9.23 תבחר מועצת הרשות המקומית נציגים לוועדת הבחירות, שבה מיוצגות סיעות המועצה היוצאת. מספר הנציגים של כל סיעה בוועדת הבחירות יהיה כמספר חבריה לאחר ישיבת ההזדהות.

עד ליום 27.8.23 על כל סיעה להגיש לראש הרשות ולמנהל הבחירות את רשימת נציגיה וממלאי מקומם ואת כתובות המגורים שלהם.

המניין החוקי בישיבה של ועדת הבחירות יהיה שליש מחברי הוועדה כשיושב הראש ביניהם. הזמנה לישיבה יש למסור לחברי הוועדה בכתב לפחות 24 שעות מראש.

לוועדת הבחירות סמכויות שונות בקביעת סדרי הבחירות, ובהן למשל הסמכות לקבוע את הרכב ועדת הקלפי בכל אחת מהקלפיות.

מימון בחירות

מימון קמפיין הבחירות של הרשימות והמועמדים נעשה בפיקוח מבקר המדינה. פירוש הדבר הוא שכל רשימה או מועמד שמוציאים כספים לצרכי המועמדות חייבים בדיווח למבקר המדינה על הכנסות והוצאות.

רשימה זכאית להחזר בגין ההוצאות שהוציאה, וגובה ההחזר תלוי בתוצאות הבחירות. רשימה תשופה בהתאם למספר המנדטים שקיבלה לפי מפתח שנקבע בחוק, ותהיה זכאית לתוספות במקרים שונים (למשל, הישגי המועמד מטעמה בבחירות לראשות הרשות או שמירה על ייצוג נשי ברשימה). בקשות למימון בחירות יש להגיש עד חמישה ימים לפני מועד הבחירות.

חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) - סעיפים 6-7

יש לשים לב לכך שדיני מימון הבחירות שונים במעט בהתייחס לרשימה חדשה ולסיעה יוצאת, לרשימה המוגשת מטעם מפלגה או סיעה בכנסת, וביחס למועמדות לראשות מועצה אזורית.

כלל ההוצאות והכנסות הבחירות צריכות להיעשות דרך חשבון בנק ייעודי של הרשימה והמועמד. עם פתיחת חשבון הבנק, יש לדווח על כך למשרד מבקר המדינה, למנות רואה חשבון (למעט במקרים חריגים ברשויות המונות פחות מ-5,000 מבעלי זכות בחירה), ולפתוח חשבון דיווח באתר מבקר המדינה.

חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) - סעיף 17 | הרשמה למערכת הדיווח

במערכת הדיווח יש לדווח על כל הכנסה, הוצאה, התחייבות להוצאה, ערבות או הלוואה. הדיווח על תרומות והלוואות יפורסם לציבור.

מידע על תרומות, הלוואות וערבויות למועמדים ברשויות המקומיות

תרומות בכסף או בשווה כסף ניתן לקבל רק מיחיד תושב ישראל, ועד 5,000 ש"ח לבית אב. הלוואות וערבויות יתקבלו בכפוף לעריכת הסכם מתאים. בעבור כל הכנסה יש להנפיק קבלה מתאימה בתוך 3 ימים, ולדווח כמובן במערכת הדיווח באתר מבקר המדינה. יש לשים לב לדרכי התיעוד הייחודיות לכל סוג תרומה (כרטיס אשראי, העברת בנקאית, מזומן).

לא כל הוצאה תוכר ותוחזר על-ידי המדינה. על הוצאות הבחירות להיות סבירות, הכרחיות וקשורות לבחירות. בהתאם, לא יוכרו הוצאות בלתי סבירות בגובהן, שהוצאו למטרות טפלות או כאלה הקשורות בעבירות (למשל, תשלום קנסות על תליית שלטים בניגוד לחוק או תשלום דו"חות חנייה). בעבור כל הוצאה יש לשמור תיעוד מספק (הזמנת עבודה, חשבונית, הסכם, פירוט השירותים ועוד).

עד 5 חודשים לאחר הבחירות יש להגיש למבקר המדינה דו"ח סופי בצירוף חוות דעת רואה החשבון שמינתה הרשימה. לאחר בדיקת הדו"ח הסופי

על-ידי משרד מבקר המדינה, יחליט מבקר המדינה אם להעניק לרשימה דו"ח חיובי בצירוף הערותיו.

מימון הבחירות הוא למעשה החזר על הוצאות שהוצאו בתקופת הבחירות. 20 ימים לאחר פרסום תוצאות הבחירות תקבל הרשימה 85% ממימון הבחירות בהתאם לתוצאות הבחירות, ובהתאם להוצאות שהוציאה ושהוכרו על-ידי מבקר המדינה. תשלום יתרת המימון מותנה בדו"ח חיובי ממבקר המדינה. דו"ח שלילי עלול לגרור סנקציות שונות לפי חומרת ההערות.

 [חוק הרשויות המקומיות \(מימון בחירות\) - סעיף 23](#)

 להרחבה: [מימון בחירות באתר משרד הפנים](#) | [דו"ח מבקר המדינה](#)

ניהול יום הבחירות

יום הבחירות הוא יום שבתון: עובד או עובדת הרשומים בפנקס הבוחרים של רשות בה מתקיימות בחירות זכאים ליום שבתון, ללא קשר למיקום עבודתם. שירותי התחבורה ביום הבחירות יפעלו כסדרם.

מיקום הקלפיות ושעות הפתיחה

ההצבעה נערכת בקלפי אחת שבה רשום הבוחר. הודעה ביחס למיקום הקלפי נשלחת לבוחרים עד 21 לפני הבחירות, אך מימוש זכות ההצבעה אינו מותנה בקבלת ההודעה או בהצגתה בקלפי.

ניתן לברר את מיקום הקלפי בשלל דרכים. מאחר שהמיקום עשוי להשתנות, מומלץ לבדוק את המיקום כחודש לפני הבחירות.

בירור מקום ההצבעה

הקלפיות נפתחות ביום הבחירות בשעה 7:00 ונסגרות בשעה 22:00. **בבחירות חוזרות** לבחירת ראש הרשות, שיתקיימו במקרה שבו אף אחד מהמועמדים לא זכה ל-40% לפחות מקולות הבוחרים, נפתחות הקלפיות בשעה 13:00 ונסגרות בשעה 22:00. בוחרים המגיעים למקום הקלפי במסגרת שעות ההצבעה זכאים להצביע גם במקרה של עיכוב אחרי השעה 22:00.

הודעה מטעם מנהל הבחירות, אשר כוללת את שמות המועמדים, שמות הרשימות ואותיותיהן, מיקום הקלפיות ושעות ההצבעה תפורסם בלוחות המודעות ברחבי הרשות ובאתר האינטרנט של הרשות. פרטים דומים יפורסמו באופן בולט בכל מקום קלפי.

ניתן להזדהות בפני מזכיר/ת הקלפי באמצעות תעודת זהות, דרכון תקף, רישיון נהיגה תקף ותעודה צבאית.

פתקי ההצבעה

 **פתק לבן:** לרשימת מועמדים המזוהה באמצעות אות או עד 3 אותיות;

 **פתק צהוב:** למועמד/ת לראשות הרשות המקומית;

 **פתק כחול:** לוועד מקומי (במועצות אזוריות).

 כל בוחר ובוחרת זכאים לקבל מוועדת הקלפי **פתק ריק**, שעליו יוכלו לכתוב את בחירתם בצבע כחול בלבד, במקום שימוש בפתקים מודפסים. על פתק זה לא יסומן דבר מלבד אותיות הרשימה או האות והכינוי (או שם המועמד, בהצבעה לראש הרשות).

אופן ההצבעה

לאחר ההזדהות באמצעות תעודה מזהה, ועדת הקלפי נותנת לבוחר/ת מעטפות הצבעה (בצבעי הפתקים).

כל בוחר ובוחרת ייכנסו בנפרד מאחורי פרגוד המסתיר אותם מעיני הזולת ומכניסים פתקים למעטפות (פתק צהוב למעטפה צהובה; פתק לבן למעטפה לבנה). שטח זה הוא שטח סטרילי, הוא אינו מצולם ואף אחד לא יכול לדעת מה עושה הבוחר/ת מאחורי הפרגוד.

הבוחר/ת מטיל/ה את המעטפות לקלפי המונחת מול עיני חברי ועדת הקלפי.

זכויות אנשים עם מוגבלות ונגישות בקלפיות

בוחר/ת עם מוגבלות הזקוק/ה לסיוע לצורך מימוש זכות ההצבעה זכאי/ת **להיעזר במלווה**, בתנאי שהמלווה אינו עובד בית אבות או מוסד שבו שוהה הבוחר/ת, ואינו מלווה "שיטתי" המלווה יותר מ-2 מצביעים ביום הבחירות.

בכל רשות מקומית תהיה לפחות קלפי אחת **הנגישה לאנשים עם מוגבלות בניידות**; ביישוב עם למעלה מ-20 קלפיות יהיו לפחות שתי קלפיות נגישות. פרטי קלפיות נגישות יופיעו בהודעת הבחירות שתפורסם בלוחות המודעות של הרשות ובאתר האינטרנט שלה.

אנשים עם מוגבלות בניידות הרשומים בקלפי שאינה נגישה זכאים להגיע לקלפי נגישה מיוחדת בתחום הרשות.

מצביעים אלה יצביעו אל תוך מעטפה מיוחדת, והפתקים שיוכנסו אליה ייספרו בנפרד, ורק לאחר שוועדת הבחירות תוודא כי אותו בוחר לא הצביע גם בקלפי שבה הוא רשום במקור.

התנהגות מצביעים בקלפיות

בזמן ההצבעה לא ישהה אדם במקום הקלפי, מלבד חברי ועדת הקלפי, מזכיר/ת הוועדה, משקיפים מטעם הרשימות, גורמים האחראים על ניהול יום הבחירות (שוטרים, מנהל בחירות, נציגי שר הפנים וכו'), ובוחר/ת שהתירה ועדת הקלפי את כניסתו.

יו"ר ועדת קלפי מוסמך להרחיק ממקום הקלפי כל אדם בגין התנהגות שאינה כשורה.

הצבעה מחוץ לקלפיות הרגילות בתחומי הרשות

ישנן אוכלוסיות שאינן יכולות להגיע לתחומי הרשות המקומית כדי להשתתף בבחירות. אוכלוסיות אלו יצביעו בנפרד במעטפה מיוחדת שתועבר לספירה ברשות המקומית, לאחר שוועדת הבחירות תוודא כי אותו בוחר לא הצביע פעם נוספת בקלפי שבה הוא רשום.

קלפיות מיוחדות יוצבו בבתי חולים לשירות מאושפזים שהתאשפזו לפני יום הבחירות, בכפוף להצגת אישור על אשפוז.

חוק הרשויות המקומיות (בחירות) - פרק ח'3

עובד צוות רפואי זכאי להצביע בקלפי למאושפזים, אם הנהלת בית החולים סבורה שלא יוכל לממש את זכות ההצבעה בדרך אחרת.

הצבעה דומה תיערך במקלטים לנשים מוכות, בבתי הסוהר ובבסיסי צה"ל.

הרכב ועדות הקלפי ברשויות המקומיות

ההרכב הסיעתי של ועדות הקלפי וזהות יו"ר הוועדה וסגנו ייקבעו על-ידי ועדת הבחירות עד ליום 26.9.23. רשימת מועמדים שאינה מיוצגת בוועדת קלפי רשאית להציב בקלפי משקיף אחד מטעמה. לשם כך, יש להצטייד מבעוד מועד בכתבי מינוי חתומים על-ידי מנהל הבחירות.

הקולות, הספירה וחלוקת המנדטים

כל רשימת מועמדים רשאית להתקשר עם רשימה אחת אחרת לחלוקת המנדטים ("הסכם עודפים"). על התקשרות רשימות יש למסור הודעה למנהל הבחירות עד ליום 22.10.23.

האחריות להדפסת פתקי ההצבעה מוטלת על רשימת המועמדים ועל המועמד/ת לראשות הרשות המקומית. על הפתק הלבן יופיעו שם הרשימה ואותיותיה, ואילו על הפתק הצהוב יופיע השם המלא של המועמד/ת לראשות הרשות המקומית. הנחיות ביחס למידות הפתק נקבעו בתקנות, אך במקרה של ספק ניתן לפנות למנהל הבחירות.

תקנות הרשויות המקומיות (סדרי בחירות) - סעיף 14 | הסבר על תהליך ההצבעה

החוק קובע הוראות שונות לעניין כשרות פתקים ופסילתם. במהלך יום הבחירות עשוי יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לפרסם הנחיות נוספות שימשו את ועדות הקלפי בעת הספירה בהחלטה אם לפסול פתק בשל פגמים שהוטלו בהם בכוונה (למשל, ביחס לחורים בפתקים, לציורים, לקשקושים או לשינוי סדר המילים המודפסות על הפתק).

חוק הרשויות המקומיות (בחירות) - סעיף 63 | הנחיית ועדת הבחירות לדוגמה

חלוקת המנדטים במועצה היא מלאכה מעט מורכבת, וכדי להימנע מחישובים, נוסחאות ודוגמאות, נציין רק כמה נקודות חשובות שיסייעו בהבנת מפתח החישוב:

 בתום ספירת הקולות נִסְכָּם מספר **הקולות הכשרים** - הם הקולות שלא נפסלו.

 את מספר הקולות הכשרים מחלקים במספר המושבים במועצה הנבחרת. למספר זה קוראים "**מכסה**".

 במלאכת החישוב וחלוקת המנדטים ישתתפו רק רשימות שקיבלו 75% מהמכסה. נכנה אותן "**הרשימות המשתתפות**".

 בשלב זה סופרים את מספר הקולות שקיבלו יחד הרשימות המשתתפות ומחלקים שוב במספר המושבים במועצה הנבחרת. המספר שמתקבל נקרא "**מודד**".

 כל רשימה תזכה במספר המנדטים השלם שיוצא מחלוקת הקולות שקיבלה במודד. חלוקת העודפים שנותרו מתבצעת לפי סדר גודל העודפים ומידת הקרבה של כל רשימה למנדט הנוסף.

 רשימות שהתקשרו בהסכם עודפים, החישוב לגביהן יערך תחילה כאילו היו רשימה אחת מאוחדת. מספר המנדטים שקיבלו שתי הרשימות ביחד יחולקו ביניהן לפי אותה שיטת חישוב שסקרנו עתה.

 נזכיר שוב שרק רשימה משתתפת, כלומר, כזו שעברה את המכסה, תיכנס לחישוב. לכן, רשימה שלא משתתפת - הסכם העודפים שערכה לא רלוונטי ולא יכול לסייע לה לעבור את אחוז החסימה ולהפוך ל"רשימה משתתפת".

 אם אף מועמד לראשות הרשות המקומית לא עבר את סף 40% מהקולות הכשרים, יתקיימו ביום 14.11.23 בחירות חוזרות בין שני המועמדים שקיבלו את מירב הקולות.

 להרחבה: [חוק הרשויות המקומיות \(בחירות\) - סעיפים 67-68](#)



محامون من أجل إدارة سليمة
עורכי דין לקידום מנהל תקין

04-6565090 

054-9465090 

office@lawgg.org 

www.lawgg.org 

עורכי דין לקידום מנהל תקין 

Lawyers for Good Governance – محامون من أجل إدارة سليمة 

lawyers.for.good.governance 

Lawprofessorsforum@gmail.com 

www.lawprofsforum.org 

Law Professors Forum  פורום המרצות והמרצים למשפטים



פורום המרצות | منتدى محاضرات
והמרצים למשפטים | ومحاضري القانون
لمען הדמוקרטיה | من أجل الديمقراطية
The Israeli Law Professors' Forum for Democracy